

UCHWAŁA

Dnia 26 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z wniosku S. W. i M. W.

przy uczestnictwie J. K., H. K.

i Gminy Miasta A.

o zasiedzenie,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 26 listopada 2014 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w S.

postanowieniem z dnia 8 lipca 2014 r.,

"Czy w sprawie o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie prawa użytkowania wieczystego wraz z prawem własności zabudowań posadowionych na tym gruncie pobrać należy od wniosku: - jedną opłatę stałą - jeśli tak, to czy w wysokości określonej w art. 40 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.), czy też określonej w art. 23 ust. 1 tejże ustawy, czy też - dwie odrębne opłaty stałe od wniosku o stwierdzenie zasiedzenia każdego z tych praw (wieczystego użytkowania i własności nieruchomości budynkowej) - a jeśli tak, czy od wniosku o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie prawa użytkowania wieczystego pobierana jest opłata w wysokości określonej w art. 40 czy 23 ust. 1 ww. ustawy?"

podjął uchwałę:

Od wniosku o stwierdzenie zasiedzenia prawa użytkowania wieczystego gruntu wraz z prawem własności wniesionych na

nim budynków i innych urządzeń, pobiera się opłatę stałą określoną w art. 23 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.).

UZASADNIENIE

Przewodniczący w Sądzie Rejonowym w A. zarządzeniem z dnia 26 marca 2014 r. zwrócił wniosek S. W. i M. W. o stwierdzenie zasiedzenia udziału w prawie użytkowania wieczystego gruntu oraz prawa własności wzniesionego na nim budynku, stwierdzając, że wniosek ten nie został należycie opłacony. Pełnomocnik wnioskodawców uiścił bowiem opłatę w wysokości 40 zł, przewidzianą w art. 23 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.; dalej: „u.k.s.c.”) zamiast - stosownie do art. 40 tej regulacji - opłaty w kwocie 2 000 zł.

Sąd Okręgowy w S., rozpoznając zażalenie wnioskodawców na powyższe zarządzenie, powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniu prawnym przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stwierdzenie przez sąd nabycia w drodze zasiedzenia własności lub innego prawa następuje w postępowaniu nieprocesowym (art. 609 k.p.c.). W orzecznictwie i piśmiennictwie dopuszcza się nabycie przez zasiedzenie prawa użytkowania wieczystego ustanowionego na rzecz oznaczonej osoby (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 1975 r., III CZP 63/75, mająca moc zasady prawnej, OSNCP 1976, nr 12, poz. 259).

Zgodnie z art. 23 pkt 1 u.k.s.c., wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego lub samodzielnej jego części podlega opłacie stałej w wysokości 40 zł, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w tytule II dziale 4 (art. 37-67a) określa wysokość opłat od poszczególnych wniosków rozpoznawanych w trybie postępowania nieprocesowego; nie zawiera jednak przepisu określającego wprost wysokość opłaty od wniosku o stwierdzenie zasiedzenia prawa użytkowania wieczystego; nie ma takiego unormowania również w innych regulacjach. Prowadzi to do wniosku, że w analizowanym przypadku znajduje zastosowanie reguła ogólna określająca wysokość opłaty pobieranej od wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego, wyrażona w art. 23 pkt 1 u.k.s.c.

Źródłem wątpliwości Sądu Okręgowego jest - wskazana w piśmiennictwie - możliwość innego rozstrzygnięcia rozważanego zagadnienia prawnego. Zaprezentowano bowiem pogląd, zgodnie z którym, skoro prawo użytkowania wieczystego ma charakter zbliżony do prawa własności, co znajduje odzwierciedlenie w przepisach prawa materialnego (art. 251 i art. 237 k.c.), to ustalenia opłaty od wniosku o stwierdzenie zasiedzenia tego prawa należy dokonać - w drodze analogii - na podstawie art. 40 u.k.s.c., określającego opłatę stałą od wniosku o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie na kwotę 2.000 zł Z zapatrywaniem takim nie można jednak się zgodzić.

Przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych regulują publicznoprawne obowiązki fiskalne stron (uczestników postępowania), w związku z czym muszą być wykładane ściśle. Należy przy tym pamiętać, że stosowanie określonych przepisów w drodze analogii do stanów faktycznych nieobjętych ich hipotezą może być usprawiedliwione wyjątkowo w sytuacjach, w których użycie innych metod interpretacyjnych tekstu prawnego nie prowadzi do zrekonstruowania normy prawnej właściwej do oceny rozpoznawanego przypadku, a jednocześnie, gdy tekst ten zawiera regulacje dotyczące kwestii o bardzo bliskim podobieństwie do przedmiotu rozstrzygnięcia. Podstawę wykładni prawa stanowi jednak założenie racjonalnego działania ustawodawcy, a w konsekwencji domniemanie zupełności i spójności interpretowanego aktu prawnego oraz całego systemu prawa.

Pogląd, że wniosek zgłoszony w konkretnym stanie faktycznym podlega opłacie w wysokości przewidzianej w art. 40 u.k.s.c. mógłby zatem zostać zaaprobowany jedynie w razie uznania, że istnieje luka w zakresie uregulowania opłaty od wniosku inicjującego postępowanie o stwierdzenie zasiedzenia prawa użytkowania wieczystego. Założenie takie należy jednak zdecydowanie odrzucić z uwagi na jednoznaczne brzmienie art. 23 pkt 1 u.k.s.c. Przepis ten - jak trafnie zauważono w piśmiennictwie i orzecznictwie - wyraża normę „awaryjną”, nakazującą pobranie opłaty w kwocie 40 zł od wniosków rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym, dla których przepisy szczególne nie przewidują opłat w innej wysokości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2010 r., OSP 2011, nr 2, poz. 14). Przyjęcia takiego rozwiązania wyłącza

możliwość określenia właściwej opłaty od wniosku o zasiedzenie prawa użytkowania wieczystego - w drodze analogii - na podstawie art. 40 u.k.s.c.

Wysokość opłat sądowych niewątpliwie powinna pozostawać w ścisłym związku z przedmiotem postępowania (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lipca 2008 r., P 49/07, OTK-A 2008, nr 6, poz. 108). Zbliżony charakter prawa użytkowania wieczystego i prawa własności może usprawiedliwiać postulat ujednoczenia opłaty od wniosków o zasiedzenie tych praw. Sąd Najwyższy nie może jednak wchodzić w rolę ustawodawcy ani dokonywać oceny regulacji ustawowej na płaszczyźnie jej zgodności z Konstytucją.

Przysługująca wieczystemu użytkownikowi własność budynków i urządzeń posadowionych na użytkowanym gruncie pozostaje w ścisłym związku z prawem użytkowania wieczystego; nie jest ona prawem samodzielny, w związku z czym nie może być odrębnym przedmiotem obrotu i dzieli los użytkowania wieczystego (art. 235 § 2 k.c.). W relacji tej prawem głównym jest prawo wieczystego użytkowania, a prawem związanym (podrzednym) prawo własności budynków i urządzeń (zob. m.in. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 14 listopada 1963 r., III CO 60/63, OSNCP 1964, Nr 12, poz. 246 i z dnia 19 stycznia 1971 r., III CZP 86/70, OSNCP 1971, Nr 9, poz. 147 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 listopada 2009 r., II CSK 242/09, nie publ. i z dnia 23 stycznia 2003 r., II CKN 1155/00, OSNC 2004, nr 4, poz.61).

Uwzględniając tak rozumianą zależność obu praw, należy przyjąć, że zawarte we wniosku zgłoszonym w niniejszej sprawie żądanie stwierdzenia zasiedzenia prawa własności zabudowań posadowionych na gruncie będącym przedmiotem użytkowania wieczystego nie może być objęte samodzielną częścią postępowania nieprocesowego w rozumieniu art. 23 pkt 1 u.k.s.c.; podlega ono łącznemu rozpoznaniu z żądaniem stwierdzenia zasiedzenia prawa użytkowania wieczystego, a w konsekwencji jednej opłacie. Brak przepisu szczególnego regulującego tę opłatę w sposób odmienny niż w art. 23 pkt 1 u.k.s.c. nakazuje uznać, że jedynie ten przepis stanowi podstawę do jej określenia.

Konstatacji powyższej nie podważa rozwiązanie przyjęte w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zgodnie z którym od wniosku o wpis do księgi wieczystej prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa

posadowionych na nich budynków pobiera się opłatę od żądania wpisu każdego z tych praw oddzielnie. Zasadność pobierania tych opłat - w przeciwieństwie do opłaty objętej rozważanym zagadnieniem prawnym - ma swoją wyraźną podstawę ustawową; wynika z jednoznacznej treści art. 42 ust. 1 i art. 45 ust. 2 u.k.s.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2007 r., I CSK 235/07, nie publ. oraz uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 29 kwietnia 2008 r., III CZP 18/08, OSNC 2009, nr 6, poz. 83 i z dnia 12 grudnia 2012 r., III CZP 81/12, OSNC 2013, nr 6, poz. 74).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. orzekł, jak w uchwale.